

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องจัดทำงบประมาณเพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน และการวางแผนการปฏิบัติงานในปีต่อ ๆ ไป งานงบประมาณที่ดีช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปด้วยความคล่องตัวและบรรลุประสิทธิผล ความสำเร็จของทุกหน่วยงาน สามารถดำเนินการ ได้แล้วเสร็จ และบรรลุเป้าหมายตามแผนงานส่วนหนึ่งเป็นผลจากระบบงานงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐบาล หรือเอกชน ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดทำงบประมาณมากขึ้น โดยได้ปรับปรุงการจัดทำงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยก็เช่นเดียวกัน เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้รับเงินงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ได้รับเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งจากรัฐบาลเป็นรายปี และมีรายรับจากการเก็บค่าเข้าชมการแสดงช้างรวมถึงการบริจาคของนักท่องเที่ยว รายรับทั้งหมดข้างต้นจะนำมาจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยตลอดปี ซึ่งในการจัดทำงบประมาณของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จะใช้วิธีประมาณการประกอบกับพิจารณาจากงบประมาณของปีที่ผ่านมา¹

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย มีจำนวนช้างในความดูแลกว่า 80 เชือก เพื่อใช้ในการฝึกแสดงการชัก - ลากไม้ในอดีต แสดงความสามารถและความฉลาดของช้างให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้ให้บริการนั่งช้างเพื่อชมทัศนียภาพภายในบริเวณศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย (ช้างแท็กซี่) รวมไปถึงจนถึงกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของช้างและควาญช้าง หรือฝึกเป็นควาญช้างภายในระยะเวลาสั้น ๆ (Home Stay) ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้นเป็นตัวที่ก่อให้เกิดต้นทุนขึ้น และในแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิดต้นทุนที่แตกต่างกันด้วย

จากกระบวนการทำงานดังกล่าว จึงเห็นว่า วิธีการจัดสรรงบประมาณให้กับแต่ละหน่วยงานภายในศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยนั้น หากใช้วิธีประมาณการคงไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปรับโยกเงินงบประมาณให้เหมาะสม² ดังนั้น

¹ จากการสัมภาษณ์, นพดล พุ่มพวง, เจ้าหน้าที่บัญชีและการเงิน ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย, 4 พฤศจิกายน 2544).

² จากการสัมภาษณ์, วนิดา อินทจักร, เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานงบประมาณ โครงการศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย, 5 พฤศจิกายน 2544

เมื่อพิจารณาลักษณะการดำเนินงานของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยแล้ว เห็นว่า แนวคิดของระบบบัญชีต้นทุนกิจกรรม (Activity Based Costing : ABC) เป็นระบบที่ควรจะนำมาใช้ในการจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละหน่วยงาน ซึ่งแนวคิดของระบบต้นทุนกิจกรรมคิดว่ากิจกรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดต้นทุน จึงจัดสรรต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเข้าสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงคิดต้นทุนของแต่ละกิจกรรมนั้นเข้าสู่หน่วยต้นทุน (Cost Object) ซึ่งอาจอยู่ในรูปผลิตภัณฑ์ บริการ หรือแผนกงาน จากแนวคิดนี้ระบบต้นทุนกิจกรรมสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายภายในศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยตามงบประมาณที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงการนำเอาระบบต้นทุนกิจกรรมเข้ามาใช้ในการจัดทำงบประมาณรายได้ และค่าใช้จ่ายของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการนำเอาระบบต้นทุนกิจกรรมไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณ ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาแนวทางการจัดทำงบประมาณรายได้และค่าใช้จ่าย ภายในโครงการศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย โดยใช้ระบบต้นทุนกิจกรรม (Activity Based Costing : ABC) ซึ่งโครงสร้างโครงการศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ประกอบด้วยหน่วยงานใหญ่ ๆ จำนวน 4 หน่วยงาน คือ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย โรงพยาบาลช้าง โรงช้างต้น และสวนป่าทุ่งเกวียน แต่จะศึกษาเฉพาะศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยเท่านั้น เนื่องจากหน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการรายได้ของโครงการ โดยจะศึกษาการจัดทำงบประมาณทั้งด้านรายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งจะใช้ข้อมูลในปีงบประมาณ 2544 เป็นข้อมูลอ้างอิง

2. วิธีการศึกษา

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

- 1) เก็บข้อมูลจากสรุปรายละเอียด รายรับ – รายจ่าย ของแผนกบัญชีและการเงิน ประจำศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- 2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม (Activity) และตัวผลักดันกิจกรรม (Cost Driver) โดยสอบถามจากเจ้าหน้าที่จำนวน 8 คน ดังนี้

- หัวหน้าโครงการศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- เจ้าหน้าที่บัญชีและการเงินศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานงบประมาณโครงการศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
- คณาจารย์ จำนวน 5 คน

3) คำนวณต้นทุนต่อกิจกรรม ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

4) กำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยตามแนวคิดระบบต้นทุนกิจกรรม

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร รายงานการวิจัย เอกสาร ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวม โดยนำมาวิเคราะห์และคำนวณตามแนวคิดระบบต้นทุนกิจกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

3. นิยามศัพท์

การจัดทำงบประมาณ หมายถึง การจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง สำหรับระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งในภายหน้า³

ระบบต้นทุนกิจกรรม (Activity Based Costing : ABC) หมายถึง ระบบบัญชีที่ให้ข้อมูลต้นทุนโดยแสดงตามกิจกรรม ซึ่งมีแนวคิดว่าการเกิดต้นทุนจึงปันส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เข้าสู่กิจกรรม โดยอาศัยตัวผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

³ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การงบประมาณ, พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538หน้า 28.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกิจกรรมและตัวผลักดันต้นทุนในแต่ละกิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย
2. ทำให้ได้แนวทางในการจัดทำงบประมาณ โดยใช้ระบบต้นทุนกิจกรรมของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University